

Marius-Cristian ISPAS
judecător la Curtea de Apel București

REZILIEREA ȘI REZOLUȚIUNEA ÎN CONTRACTELE COMERCIALE

PRACTICĂ JUDICIARĂ COMENTATĂ

Universul Juridic
București
-2010-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2010, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICĂTE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ISPAS, MARIUS-CRISTIAN

Rezilierea și rezoluțiunea în contractele comerciale :
practică judiciară comentată / Marius-Cristian Ispas. -

București : Universul Juridic, 2010

ISBN 978-973-127-415-7

347.74

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.665**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

ABREVIERI

alin.	alineat
art.	articol
c.	contra
C. civ.	Codul civil
civ.	civilă (despre secție/sentință/decizie ș.a.)
Convenția	Convenția europeană a drepturilor omului
C. pen.	Codul penal
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă
C. pr. pen.	Codul de procedură penală
C. pr. fisc.	Codul de procedură fiscală
DGFP	Direcția Generală a Finanțelor Publice
DIICOT	Direcția de Investigare a Infraacțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism
d.u.p.	dosar de urmărire penală
f.	fila/filele
H.G.	Hotărârea Guvernului României
IPJ	Inspectorat de poliție al județului
ÎCCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
Lege(a)	legea preponderentă în speță (dacă există una), de obicei legea-cadru într-o anumită materie
lit.	litera
m.a.p.	mandat de arestare preventivă
m.e.p.i.	mandat de executare a pedepsei cu închisoarea
M. Of.	Monitorul Oficial al României
nr.	numărul
n.n.	nota noastră (a autorilor)
n.r.	nota redacției
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de Urgență a Guvernului
par.	paragraful
pct.	punctul

pen.	penală (despre secție/sentință/decizie ș.a.)
SA	societate pe acțiuni
SC	societate comercială
SPRL	societate profesională de administrare juridică și lichidare
SRL	societate cu răspundere limitată
TVA	Taxa pe valoare adăugată
UE	Uniunea Europeană

Introducere

Lucrarea reține și comentează spețe din practica secțiilor comerciale ale Tribunalului București și ale Curții de Apel București, cu referire exclusivă la reziliere și rezoluțiune. Forma de prezentare este bazată pe fraze de introducere în subiectul abordat de speță, speța propriu-zisă, comentariul autorului și stadiul actual al soluției pronunțate, până la data de 30 august 2010.

O variantă de consultare a lucrării este prin raportare la indexul cuvintelor-cheie, citirea introducerii în subiect și studierea în detaliu a speței, respectiv a comentariului aferent.

Pentru cei care caută doar elementele de noutate aduse de carte, acestea se află, spre exemplu, în spețele ce fac referire la principiul alocării optime a resurselor economice proprii și la noi formule de calcul al daunelor-interese.

Lucrarea prezintă puncte de vedere ale practicii, doctrinei românești, dar nu ocolește câteva detalii interesante din jurisprudența franceză corespunzătoare.

Soluțiile sunt verificabile după numărul unic al dosarului ce apare în cuprinsul hotărârii comentate.

Înainte de apariția ideii scrierii acestei cărți, dar și în cursul alcătuirii prezentei culegeri de spețe comentate în domeniul rezoluțiunii/rezilierii comerciale, am constatat că instanțele (ale căror hotărâri au fost evocate) sunt lipsite de instrumente de calcul cu privire la daunele-interese ce se cuvin în urma admiterii cererilor de reziliere/rezoluțiune. Deși principiile generale de evaluare judiciară a daunelor-interese („*damnum emergens*” – paguba efectivă suportată – și „*lucrum cessans*” – câștigul nerealizat) par suficiente, diversitatea faptică a situațiilor prezentate în spețele comerciale comentate au arătat că judecătorul are dificultăți în calcularea cu precizie a daunelor-interese cuvenite.

Prezenta culegere prezintă în premieră principiul economic al alocării optime a resurselor proprii și o formulă de calcul al daunelor-interese.

Nivelul optim de alocare este calculabil din punct de vedere economic, dar trebuie să se respecte dispozițiile art. 1086 C. civ.: daunele-interese trebuie să cuprindă doar ceea ce este o consecință directă și necesară a neexecutării obligației. Deci, și Codul civil urmărește să despăgubească daunele suferite potențial ca urmare a „încrederii” în promisiunea cocontractantului, dar criteriile oferite sunt destul de vagi: „consecința directă și necesară”.

Am apreciat că revine deci judecătorului să aprecieze ce formule economice de calcul pot face aplicabil cu mai multă precizie art. 1086 C. civ., în interesul părților care suferă daune cauzate de nerespectarea contractelor.

Chiar dacă judecătorul nu este un economist, ci un jurist, totuși, este evident că economia completează dreptul comercial, în sensul că fiecare principiu juridic are ca rațiune de „background” anumite principii economice pe baza cărora judecătorul poate să facă anumite aprecieri de ordin economic, în cadrul legal. Aceasta abordare poate fi considerată ca o introducere în teoria economică a dreptului comercial. Acest corolar al alocării optime a resurselor proprii este de fapt un principiu economic care este și fundament al acordării daunelor-interese prevăzute de Codul civil român: anume că partea păgubită este îndreptățită să fie despăgubită (consecință directă și necesară a neexecutării obligației cocontractantului) cu sumele de bani pe care le-ar fi alocat în mod optim.

Aprecierile pot fi realizate prin apelare la formule de calcul destul de simple sau mai elaborate, dar toate au ca numitor comun corolarul alocării optime a resurselor financiare sau bugetare ale persoanei fizice sau juridice în situația în care aceasta nu ar fi intrat în contractul pe care l-a încheiat în urma promisiunii nerespectate de cocontractant.

O temă secundară a culegerii, dar prezentă în considerentele hotărârilor judecătorești, este dacă pentru admiterea rezilierii/rezoluțiunii este necesară în mod exclusiv „culpa”. Aici lucrarea abordează un domeniu de graniță între răspunderea contractuală bazată pe culpă, teoria riscului contractual și aserțiunea că pentru obținerea rezoluțiunii/rezilierii este obligatoriu a se proba culpa doar dacă se urmărește acordarea daunelor-interese, dar nu și în situația contrară.

Ca temă terțiară, lucrarea a urmărit o exemplificare diversă a acțiunii pactelor comisorii, a practicii diferite a instanțelor asupra rezilierii/rezoluțiunii contractelor cu intenția prezentării terminologiei și expresiilor juridice folosite de instanțe la momentul motivării hotărârilor, precum și a consecințelor legale ce derivă din invocarea acestor pacte.

Ispas Marius-Cristian,
judecător la Curtea de Apel București

1. Caracterul general al art. 1020 C. civ. rom., art. 1184 C. civ. fr.

Art. 1020 C. civ. este general și nu distinge între neexecutarea provenind din caz de forță majoră și cea provenind din fapta cocontractantului. Pentru acordarea rezilierii nu trebuie demonstrată culpa, ci neîndeplinirea obligației reciproce și interdependente din cadrul contractului sinalagmatic. Doar obținerea daunelor-interese depinde de probarea culpei.

- Art. 1020-1021, 1184 C. civ. fr.
- Art. 720¹ C. com. rom.
- Decizia ÎCCJ în interesul legii nr. 32 din 9 iunie 2008

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoria Sectorului 5 la data de 15 noiembrie 2005 sub nr. 15210/2005, reclamanta SC M.I. SRL a chemat în judecată pârâta SC S.S. SRL, solicitând instanței ca prin hotărârea ce o va pronunța să constate ca intervenită rezoluțiunea contractului de alarmă nr. 154 din data de 2 august 2005, încheiat între părți, și să oblige pârâta la restituirea sumei de 984 RON, reprezentând valoarea contractului de alarmă, cu cheltuieli de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta arată că între părți s-a încheiat, la data de 2 august 2005, contractul nr. 154, având ca obiect instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de alarmă, fiind achitată suma de 984 RON. Se mai arată că prestatorul nu a respectat obligațiile prevăzute la art. 2 și art. 3 alin. (1) din contract, în sensul că a montat o parte a sistemului antiefracție care nu a funcționat, întrucât îi lipseau elementele componente consemnate în procesul-verbal de recepție, astfel că lucrarea nu a fost finalizată.

În drept, disp. art. 1020, 1021 C. civ., art. 998 1073 C. civ.

Prin întâmpinare, pârâta ridică excepția prematurității cererii față de art. 10 din contract și de art. 720¹ C. pr. civ., fiind necesară o conciliere directă înainte de depunerea acțiunii.

Pe fond, pârâta solicită respingerea acțiunii ca neîntemeiată, întrucât s-au montat și pus în funcțiune toate elementele care fac obiectul anexei 1 la contract, garanția pentru întreg sistemul a fost

precizată la art. 7 din contract, iar reclamanta a demontat singură un echipament complet, solicitând apoi restituirea valorii componentelor, situație care, față de art. 6 alin. ultim din contract, îl scutește pe prestator de orice răspundere.

Prin sentința civilă nr. 173 din 12 ianuarie 2006, Judecătoria Sectorului 5 a admis excepția necompetenței materiale și a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului București – Secția comercială.

După declinare, Tribunalul a reținut că excepția prematurității va fi respinsă ca neîntemeiată, obiectul acțiunii fiind rezoluțiune contract, astfel că nu sunt incidente în cauză disp. art. 720¹ C. pr. civ.

Pe fond, pârâta, în calitate de prestator, și-a îndeplinit obligațiile asumate prin contractul nr. 154 din 2 august 2005, încheiat cu reclamanta în calitate de beneficiar pentru montarea unui sistem de alarmă la obiectivul indicat de aceasta cu elementele prevăzute în anexa 1 la contract, f. 13 dosar.

Îndeplinirea obligațiilor de către prestator rezultă din procesul-verbal de recepție din data de 4 august 2005, p. 23 dosar judecătoriesc, dată la care beneficiarul a solicitat elemente suplimentare față de contract, pentru care devizul final se ridică la 1.118,01 lei, p. 26 dosar. Oferta pârâtei în legătură cu întocmirea și avizarea de către organele competente a proiectului și instalării la casa de schimb valutar a unui sistem electronic de alarmare împotriva efracției conform prevederilor Legii nr. 333/2003 a fost exprimată în adresa nr. 20/2005, f. 28 dosar, și devizul p. 26 dosar.

Întrucât reclamanta a demontat echipamentul cu o persoană neautorizată, nu se poate reține răspunderea prestatorului în temeiul art. 6 alin. ultim din contract. Prin urmare, fiind un contract sinalagmatic, o parte poate cere rezoluțiunea contractului doar în cazul în care la rândul ei și-a executat obligația iar în cauză nu s-a dovedit neîndeplinirea culpabilă a obligațiilor de către pârâtă, așa cum s-a stabilit prin contract, anexa 1, pentru care s-a făcut plata.

Instanța a respins cererea de reziliere, ca neîntemeiată.

(Tribunalul București – Secția a VI-a comercială , sentința comercială nr. 778 din 2 martie 2006)

Comentariu: Cu privire la faptul că procedura concilierii nu era necesară, dată fiind, la acel moment, natura neevaluabilă a cererii principale, în prezent notificarea pentru conciliere este necesară în condițiile art. 720¹ C. pr. civ., deoarece acțiunea în rezoluțiune/reziliere a fost apreciată ca fiind evaluabilă atât de ÎCCJ prin Decizia în Interesul Legii nr. 32 din 9 iunie 2008, publicată în M. Of. nr. 830 din 10 decembrie 2008 (sunt evaluabile în bani litigiile civile și comerciale având ca obiect constatarea existenței sau inexistenței unui drept patrimonial, constatarea nulității, anularea, rezoluțiunea¹, rezilierea unor acte juridice privind drepturi patrimoniale, indiferent dacă este formulat petitul accesoriu privind restabilirea situației anterioare), dar și noul art. 1¹ din Legea nr. 146/1997 privind taxele de timbru, care asimilează acțiunilor evaluabile și acțiunile în reziliere/rezoluțiune a unui act juridic patrimonial.

Pe fond, instanța a refuzat acordarea rezilierii, deoarece, cumulativ: a) „reclamanta a demontat echipamentul cu o persoană neautorizată”, adică reclamanta a încălcat dispozițiile contractuale, cu alte cuvinte nu se poate cere rezilierea de un reclamant ce săvârșește fapte care intră în conflict cu conținutul contractului a cărui reziliere o solicită; b) „o parte poate cere rezoluțiunea contractului doar în cazul în care la rândul ei și-a executat obligația iar în cauză nu s-a dovedit neîndeplinirea culpabilă a obligațiilor de către pârâtă”. Cu privire la această ultimă aserțiune, se constată că motivarea instanței se pliază pe redactarea art. 1021 C. civ. – „Partea în privința căreia angajamentul nu s-a executat are alegerea sau să silească pe cealaltă a executa convenția, când este posibil, sau să-i ceară desființarea, cu daune-interese”, însă instanța leagă acordarea rezilierii de „neîndeplinirea culpabilă a obligațiilor de către pârâtă”. Această motivare este des întâlnită în sentințele judecătorești și este explicabil de ce practica impune demonstrarea unei culpe a pârâtei pentru acordarea rezilierii; totuși, disp. art. 1020 C. civ. sunt foarte generale, fără conexiune

¹ „Cererile în rezoluțiunea, rezilierea unui act juridic prin care s-a transmis ori s-a constituit un drept real sunt cereri mixte. Trebuie reținut însă că art. 1368 C. civ. califică drept reală cererea vânzătorului pentru rezoluțiunea vânzării” – V. M. Ciobanu, G. Boroș, *Drept procesual civil. Curs selectiv*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, p. 20.

cu ideea de culpă: „Condiția rezolutorie este subînțeleasă totdeauna în contractele sinalagmatice, în caz când una din părți nu îndeplinește angajamentul său”. „Temeiul juridic al rezoluțiunii îl constituie reciprocitatea și interdependența obligațiilor din contractul sinalagmatic, împrejurarea că fiecare dintre obligațiile reciproce este cauza juridică a celeilalte. Neîndeplinirea culpabilă a uneia dintre obligații lipsește de suport juridic obligația reciprocă, astfel încât desființarea – rezolvirea – întregului contract se impune”². Este evident că fundamentul rezoluțiunii/rezilierii se bazează pe „asocierea ideii bivalente de cauză juridică (scopul este reciprocitatea obligațiilor) cu principiul forței obligatorii a contractului”³. Dar doctrina franceză este de opinie că pentru a obține rezilierea nu este necesară demonstrarea culpei, ci doar demonstrarea faptului că obligația reciprocă a cocontractantului nu a fost îndeplinită de acesta. Demonstrarea culpei conduce la acordarea de daune-interese, ceea ce nu este o etapă obligatorie a rezilierii. Rezilierea poate fi acordată și fără daune-interese, când se constată că angajamentul reciproc al părții cocontractante nu este îndeplinit. Textul art. 1020 C. civ. („Condiția rezolutorie este subînțeleasă totdeauna în contractele sinalagmatice, în caz când una din părți nu îndeplinește angajamentul său”) este exact și la fel de general ca și art. 1184 C. civ. fr., pe care îl copiază: „La condition résolutoire est toujours sous-entendue dans les contrats synallagmatiques, pour le cas où l'une des deux parties ne satisfera point à son engagement”, iar doctrina franceză a arătat că „obligația uneia dintre părți, în contractele sinalagmatice, având drept cauză obligația celeilalte părți, dacă obligația uneia nu este îndeplinită, cealaltă obligație reciprocă devine fără cauză și nu

² C. Stătescu, C. Bârsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All Beck, ed. a 8-a, p. 95.

³ V. Stoica, *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor civile*, Ed. All, 1997, pp. 25-26: „Numai în măsura în care ideea de scop este privită dincolo de terenul formării contractului, în faza de executare a obligațiilor, se înțelege exact în ce sens neexecutarea de către o parte a obligațiilor sale lipsește de cauză obligația corelativă a celeilalte părți și permite fie invocarea excepției de neexecutare, fie introducerea unei acțiuni în rezoluțiune, fie invocarea teoriei riscului contractului”.

poate fi datorată, ceea ce antrenează rezoluțiunea contractului, indiferent care ar fi motivul acestei neexecutări⁴. Or, dacă rezilierea/rezoluțiunea pot fi acordate indiferent de motivul (culpă, forță majoră, faptul unui terț) pentru care pârâțul nu își îndeplinește propria obligație, apare ca inutil în motivarea instanței să se mai facă referire atât la culpa reclamantului, cât și la culpa pârâtei. În primul rând, culpa reclamantului apare a fi un motiv pentru care rezilierea e refuzată, dar folosirea ideii de culpă a pârâțului pentru admiterea cererii de reziliere este deja o adăugare la disp. art. 1020 C. civ. Instanța nu avea nevoie de etapa demonstrării culpei pârâtei, ci doar dacă ar fi fost de acord că pârâta nu și-a îndeplinit propria obligație reciprocă și se impune o reziliere cu daune-interese.

Cu alte cuvinte, numai rezilierea cu daune-interese e condiționată de demonstrarea culpei, căci art. 1020 C. civ. este atât de general redactat, încât, dacă se demonstrează că partea adversă nu și-a îndeplinit o obligație reciprocă, iar cea care cere rezilierea și-a îndeplinit obligația sa interdependentă cu a părții pârâte, atunci rezilierea poate fi acordată.

Doar acordarea daunelor-interese depinde de ideea de culpă: rezilierea judiciară prevăzută de art. 1020 C. civ. este admisibilă, indiferent de faptul că neexecutarea din partea pârâțului e fortuită sau imputabilă lui. În același sens sunt și comentariile la art. 1021 C. civ. date prin Codul civil adnotat Hamangiu (pct. 8: „condiția rezolutorie de care se vorbește în art. 1019 este aceea care supune desființarea obligației la un eveniment viitor și necert; și dacă în acest caz nu poate fi vorba de daune-interese, este că partea n-are a-și imputa nici o culpă” – Apel Buc. III, 231, oct. 24/87, Dr. 82/87; pct. 12: „în caz de neexecutare a unei obligații

⁴ H. Capitant, F. Terré/Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, Dalloz, ed. a XI-a, t. 2, p. 182. „Critica doctrinei franceze cu privire la confuzia dintre două instituții vecine (rezoluțiunea judiciară și teoria riscului contractului) nu este extrem de convingătoare, întrucât soluția jurisprudenței franceze nu contrazice litera art. 1184 Cod civil francez”. Soluția jurisprudenței franceze răspunde dificultăților întâlnite în caz de neexecutare parțială și în caz de imposibilitate temporară de executare, când se poate opta între reziliere și suspendarea efectelor contractului.

pentru ca daune-interese să fie datorate, nu este destul dovedirea neexecutării obligației, ci trebuie încă ca acea neexecutare să poată fi imputată celui de la care daune-interese se cere, adică dănsul să fie în culpă;...nu lipsa culpei la cel ce cere daune-interese pentru neexecutarea unei obligații îndreptățite o asemenea cerere, ci existența culpei la cel de la care se cere daune-interese trebuie stabilită” – Cas. I, 17, ian. 22/88, B, p. 24)⁵.

Din motivare și din comentariu rezultă că, pentru această speță, reclamantul putea obține o reziliere cu daune-interese doar dacă în mod cumulativ: 1) și-a îndeplinit propriul angajament și nu a încălcat conținutul contractului a cărui reziliere o solicită (odată ce pârâțul a demonstrat o neexecutare din partea reclamantului, reclamantul are puține șanse să obțină chiar și o simplă reziliere); 2) demonstrează că pârâțul nu și-a îndeplinit angajamentul reciproc conținut de contractul sinalagmatic (în acest moment poate obține o reziliere simplă); 3) demonstrează și culpa pârâțului (în această situație, reclamantul obține atât rezilierea, dar și daune-interese, al căror quantum rămâne o altă problemă ce trebuie stabilită conform art. 1084 C. civ. („Daunele-interese ce sunt debite creditorului cuprind în genere pierderea ce a suferit și beneficiul de care a fost lipsit, afară de excepțiile și modificările mai jos menționate”). Spețe comentate cu privire la modul de calcul al daunelor-interese se găsesc în cuprinsul acestei lucrări.

Stadiul soluției comentate⁶: prin decizia comercială nr. 267 din 22 mai 2007 a CAB, Secția a V-a comercială, pronunțată în dosarul nr. unic 4430/3/2006, s-a constatat perimat apelul împotriva sentinței examinate mai sus, sentința devenind irevocabilă.

⁵ C. Hamangiu, Codul civil adnotat cu textul articolului corespunzător francez, italian și belgian, cu trimiteri la doctrina franceză și română și jurisprudența completă de la 1868-1925, vol. II, p. 576.

⁶ „Stadiul soluției” este verificabil oricând după numărul dosarului, pe site-ul Curții de Apel București (CAB), accesibil de pe portalul instanțelor <http://portal.just.ro>, respectiv pe site-ul Înaltei Curți de Casație și Justiție (ÎCCJ), accesibil la <http://www.scj.ro>.

2. Acordarea de penalități și dobânzi în mod cumulat, în urma constatării rezilierii întemeiate pe pactul comisoriu de grad IV

Desființarea de drept este constatată corect prin considerente de către instanță, fără să existe capăt de cerere în acest sens. Pactul comisoriu contractual este însușit de instanță prin motivare și instanța procedează la calcularea sumelor datorate. Instanța acordă excesiv penalități și dobânzi, deși nici contractul de vânzare a acțiunilor și nici actele normative nu prevedeau această posibilitate legală.

- Legea nr. 137/2002
- O.G. nr. 25/2002
- Art. 1020-1021 C. civ.

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului București – Secția a VI-a comercială la data de 22 septembrie 2005, sub nr. 33426/3/2005, reclamanta APVAS a chemat în judecată pe pârâta A.P.R. 97 BUCUREȘTI, solicitând instanței să dispună obligarea pârâtei la repararea prejudiciului estimat provizoriu la suma de 51.579.006.678 ROL (5.157.900,67 RON) și 387.281,7 USD (în echivalent lei la data plății), cu titlu de daune-interese datorate ca urmare a desființării contractului de vânzare-cumpărare de acțiuni nr. 52 din 29 ianuarie 1999 (urmând ca în urma expertizei ce va fi administrată în cauză să se stabilească întinderea exactă a acestui prejudiciu, în conformitate și cu prevederile art. 21 din O.G. nr. 5/2002).

În motivarea cererii se arată că, la data de 29 ianuarie 1999, între FPS, antecesor AVAS, în calitate de vânzător, și A.P.R. 97 București s-a încheiat contractul de vânzare-cumpărare nr. 52, având ca obiect un număr de 336.000 acțiuni, reprezentând 70% din valoarea capitalului social al SC R. SA București.

Prin cap. 5 din contract, părțile au convenit ca prețul contractual să fie achitat astfel: suma de 7.392.000.000 lei reprezentând avansul de 22% din prețul contractului, iar suma de 26.208.000.000 lei, reprezentând restul de 78% din preț, cumpă-

rătorul s-a obligat să o plătească în 5 rate anuale eşalonate în perioada 31 ianuarie 2000 – 31 ianuarie 2004.

Prin cap. 8 din contract, cumpărătorul s-a obligat să efectueze în societatea privatizată, „pe o perioadă de 5 ani, începând cu data de 1 ianuarie 1999, o investiție/aport de capital în valoare totală, reprezentând echivalentul a 817.340 USD”.

La art. 8.12.1 alin. (2) din contract, s-a prevăzut clauza penală pentru nerealizarea la scadență a investițiilor: „Cumpărătorul se obligă ca, în cazul neefectuării investițiilor prevăzute în Anexa nr. 3 să plătească vânzătorului o penalitate egală cu 30% din suma neinvestită, la sfârșitul fiecărui an și cumulat”.

De asemenea, prin clauzele 5.7.2 și 5.7.4 din contract, s-au introdus clauza penală, respectiv pactul comisoriu pentru neplata la scadență a ratelor contractuale. Astfel, art. 5.7.2 prevede că „în caz de neplată a unei rate la scadență, cumpărătorul va plăti vânzătorului, pe perioada dintre data scadenței și data plății efective, o penalitate de 0,3% din valoarea ratei neachitate, pentru fiecare zi de întârziere”, iar art. 5.7.4 dispune că „neplata la termen a două rate succesive va avea drept efect desființarea de drept a prezentului contract, pierderea garanției de către cumpărător și reținerea de către vânzător a dobânzilor și penalităților scadente la data desființării contractului”.

Întrucât până la data de 16 octombrie 2003, cumpărătorul nu a achitat ratele nr. 2, 3 și 4, contractul a fost desființat de plin drept prin efectul pactului comisoriu stipulat prin clauza 5.7.4, iar cumpărătorul a fost notificat cu privire la aceasta prin adresa nr. SG/4217 din 24 octombrie 2003.

Ulterior notificării cumpărătorului, APVAS a formulat cerere către Registrul Român al Acționarilor, prin care a solicitat reînscrierea ca acționar al SC R. SA București cu pachetul de acțiuni ce a format obiectul contractului desființat.

Prin adresa nr. 25768 din 20 noiembrie 2003, Registrul Român al Acționarilor a confirmat înregistrarea „desființării contractului de vânzare-cumpărare de acțiuni nr. 52 din 29 ianuarie 1999 prin reînscrierea APAPS în locul A.P.R. 97 București ca deținător a 336.000 acțiuni la SC R. SA București”.

A susținut reclamanta că temeiul solicitării daunelor-interese rezidă în neexecutarea culpabilă a obligației de plată a prețului de

către cumpărător, ce a avut drept consecință rezoluțiunea contractului prin operarea pactului comisoriu prevăzut în contract.

Mai mult, prin derogare de la regimul juridic ce constituie dreptul comun în materia rezoluțiunii, reglementat de art. 1020-1021 C. civ., în speță este aplicabil regimul juridic special reglementat de O.G. nr. 25/2002 cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, reclamanta învederează instanței că, față de disp. art. 21 din O.G. nr. 25/2002, pârâta datorează dobânzi în cuantum de 3.327.338.959 ROL (332.733,90 RON), penalități în cuantum de 48.102.163.200 ROL (4.810.216,32 RON), conform notei de calcul anexate acțiunii; penalități calculate ca urmare a neefectuării investițiilor prevăzute de clauza 8.12.1 din contract, în cuantum de 387.281,7 USD, și dividende nete încasate de către pârâtă în perioada de valabilitate a contractului, în cuantum de 149.504.519 ROL (14.950,45 RON).

În drept, au fost invocate disp. art. 21 din O.G. nr. 25/2002 cu modificările și completările ulterioare, art. 7203 și urm., art. 2 pct. 4 C. pr. civ., art. 40 din Legea nr. 137/2002.

La data de 12 ianuarie 2005, reclamanta a depus precizare la cererea de chemare în judecată, arătând că solicită instanței să oblige pârâta la repararea prejudiciului suferit de AVAS ca urmare a desființării contractului, prin plata de daune-interese constituite din: a) dobânzi în cuantum de 332.733,90 RON; b) penalități în cuantum de 4.810.216,32 RON; c) penalități calculate ca urmare a neefectuării investițiilor prevăzute de clauza 8.12.1 din contractul nr. 52 din 29 ianuarie 1999, în cuantum de 387.281,7 USD; d) dividende încasate de cumpărător, în perioada de valabilitate a contractului nr. 52 din 29 ianuarie 1999, în cuantum de 14.950,45 RON; e) valoarea prejudiciilor aduse APAPS, altele decât cele prevăzute anterior, valoare ce va fi stabilită, conform prevederilor art. 21 din O.G. nr. 25/2002, printr-o expertiză financiar-contabilă.

Ulterior, la termenul din 28 iunie 2007, reclamanta a depus precizări scrise în justificarea celorlalte daune-interese solicitate de AVAS, prin care a susținut că dispozițiile art. 21 alin. (11) din ordonanță arată exemplificativ, și nu limitativ, categoriile de daune-interese pe care AVAS le poate solicita pentru repararea prejudiciului în cazul rezoluțiunii contractului.

Astfel, alin. (3) al aceluiași articol arată că: „stabilirea prejudiciilor și a întinderii daunelor-interese prevăzute de alin. (2), precum și a celor provocate Autorității se va face la solicitarea societății/Autorității, pe baza unei expertize întocmite de persoane fizice și/sau juridice abilitate de lege pentru astfel de operațiuni”.

Reclamanta subliniază faptul că pârâta cumpărătoare care a achiziționat pachetul de acțiuni reprezentând 70% din valoarea capitalului social a reprezentat principalul factor de decizie din cadrul societății R. SA.

Mai arată reclamanta că, în situația de față, este evidentă culpa cumpărătoarei în ceea ce privește buna funcționare a societății privatizate, din moment ce la data încheierii contractului societatea privatizată nu era în stare de faliment, iar ulterior privatizării societatea a intrat în procedura de lichidare judiciară, fiind vândute multe active din patrimoniul societății.

În aceste condiții, pachetul de acțiuni redobândit de AVAS ca efect al rezoluțiunii judiciare va avea o valoare derizorie, acțiunile fiind goale de conținut și, prin urmare, nu se mai poate pune în discuție o eventuală reluare a procesului de privatizare.

Ca urmare a acestei stări de fapt, reclamanta consideră că a fost prejudiciată, iar modalitatea de evaluare a prejudiciului o constituie efectuarea unei expertize din care să rezulte valoarea de piață a pachetului de acțiuni la momentul desființării contractului raportat la valoarea acestuia la momentul încheierii contractului de privatizare.

Reclamanta susține că întrucât este în imposibilitatea determinării cu exactitate a prejudiciilor, neavând la dispoziție actele societății privatizate, înțelege să își cuantifice această solicitare la suma de 500 euro (echivalentul în lei la data efectuării plății), având în vedere prevederile art. 41, Titlul VI, Cap. III din Legea nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice, aceasta fiind suma minimă ce poate fi solicitată cumpărătorului cu titlu de despăgubiri în cazul deprecierei bunului afectat garanției.

În cauză s-a încuviințat și administrat proba cu înscrisuri și expertiză contabilă.

La ultimul termen de judecată, reclamanta și-a majorat câtimea pretențiilor în ceea ce privește valoarea celorlalte prejudicii

aduse APAPS, arătând că acestea se ridică la suma de 3.406.877,93 lei RON, astfel cum reiese din concluziile expertizei.

Analizând actele și lucrările dosarului, Tribunalul apreciază că acțiunea este parțial întemeiată și tot astfel o va admite.

Astfel, față de prevederile art. 5.7, 5.7. și 8.12.1 din contractul de vânzare-cumpărare acțiuni nr. 52 din 29 ianuarie 1999, încheiat între părți, care stabilesc în sarcina cumpărătorului obligația de plată a penalităților și a dobânzilor, ținând cont că a intervenit desființarea de plin drept a contractului în temeiul pactului comisoriu prevăzut de părți, având în vedere concluziile raportului de expertiză contabilă efectuat în cauză și prevederile art. 969, 970 și 1073 C. civ., ca și ale art. 21 alin. (11) lit. a) din O.G. nr. 25/2002, Tribunalul va obliga pârâta la plata către reclamantă a sumelor de 332.733,90 lei dobânzi, 4.810.216,32 lei penalități calculate până la data de 20 noiembrie 2003, 387.281,70 USD penalități pentru neefectuarea investițiilor contractuale prevăzute.

Se impune a se face precizarea că în ceea ce privește dobânzile calculate prin raportul de expertiză, acestea sunt într-un quantum mai mare, întrucât expertul le-a avut în vedere și pe cele în quantum de 4.379.967.123 lei ROL, la plata cărora pârâta deja a fost obligată prin sentința comercială nr. 657/2001 a Tribunalului București – Secția a VI-a comercială și pe care reclamanta în mod corect nu le-a mai solicitat în prezenta cauză.

De asemenea, în ceea ce privește penalitățile datorate de pârâta în baza prevederilor art. 5.7.2, acestea au fost acordate în quantumul solicitat de către reclamantă, în baza principiului disponibilității, deși expertiza a stabilit un quantum mai mare, avându-se însă în vedere și eroarea din raportul de expertiză la care face referire reclamanta în obiecțiunile depuse la ultimul termen.

De asemenea, date fiind și prevederile art. 21 alin. (11) lit. b) din O.G. nr. 25/2002, ca și concluziile raportului de expertiză, Tribunalul va obliga pârâta la plata către reclamantă a sumei de 14.950,45 lei, contravaloare dividende încasate de aceasta din urmă în perioada de valabilitate a contractului.

Tribunalul nu consideră însă întemeiată cererea reclamantei de a fi obligată pârâta la plata sumei de 3.406.877,93 lei RON, reprezentând contravaloarea celorlalte prejudicii aduse AVAS, și anume diferența dintre valoarea actualizată a pachetului de acțiuni

la momentul încheierii contractului de vânzare-cumpărare și cea de la momentul desființării contractului, cerere întemeiată pe disp. art. 21 alin. (2) și (3) din O.G. nr. 25/2002.

Se are în vedere că, astfel cum a arătat chiar reclamanta prin cererea de chemare în judecată și cum reiese și din adresa nr. 6054 din 19 martie 2004 emisă de Registrul Român al Acționarilor, desființarea contractului de vânzare-cumpărare acțiuni nr. 52/1999 a fost înregistrată la RRA, reclamanta AVAS fiind reînscrisă în locul pârâtei ca și deținător al acțiunilor la societatea R. SA București.

Or, tribunalul apreciază că în acest mod a avut loc repunerea părților în situația anterioară și s-au produs efectele desființării contractului de vânzare-cumpărare, fiind reparat astfel prejudiciul produs reclamantei AVAS.

Se reține că, în baza art. 21 alin. (2) și (3) din O.G. nr. 25/2002 cu modificările ulterioare, pentru prejudiciile cauzate societății de către cumpărător, aceasta poate cere instanței judecătorești daune-interese, iar stabilirea prejudiciilor și a întinderii daunelor-interese, precum și a celor provocate Autorității, se va face, la solicitarea societății/Autorității, pe baza unei expertize.

Or, deși din raportul de expertiză contabilă aflat la dosar rezultă că într-adevăr a avut loc o scădere considerabilă a valorii pachetului de acțiuni al societății privatizate, Tribunalul consideră că nu s-a dovedit că această situație este imputabilă pârâtei.

Astfel, se are în vedere că noțiunea de prejudiciu, la care se face referire în art. 21 alin. (2) și (3), este strâns legată de cea de culpă, care nu poate fi presupusă ca aparținând pârâtei, în condițiile în care contribuția pârâtei la producerea acestui prejudiciu trebuie probată.

Pe de altă parte, se are în vedere că principiul repunerii părților în situația anterioară presupune ca reclamanta să primească înapoi același număr de acțiuni cu cel pe care l-a înstrăinat prin contractul de vânzare-cumpărare, iar nu și acțiuni de aceeași valoare.

(Tribunalul București – Secția a VI-a comercială, sentința comercială nr. 8165 din 2 iulie 2008)

Comentariu: Instanța a constatat în mod corect prin considerente intervenția pactului comisoriu, intitulat de gradul IV de către reclamantă, întrucât art. 5.7.4 din contract prevedea că „neplata la termen a două rate succesive va avea drept efect desființarea de drept a prezentului contract, pierderea garanției de către cumpărător și reținerea de către vânzător a dobânzilor și penalităților scadente la data desființării contractului”. Este un caz clasic de desființare de drept, constatată incidental de instanță, deci verificată prin motivarea instanței, fără să existe o cerere principală, reconvențională sau incidentală, întrucât din modul de formulare a articolului 5.7.4 din contract reiese că nu era necesară o reziliere/rezoluțiune judiciară în cauză.

Totuși, instanța a comis o eroare cu privire la modul de repunere efectivă în situația anterioară, prin faptul că a dat mai multe daune-interese decât permite însuși contractul. Instanța s-a bazat pe expertiza efectuată în cauză, dar nu trebuia să acorde dobânzile din două motive: în primul rând, dobânzile și penalitățile de întârziere la plata ratelor au drept cauză aceeași întârziere la plata ratelor restante, iar în al doilea rând, și mult mai evident, era faptul că articolul contractual pe baza căruia s-au acordat a fost interpretat greșit: art. 5.7.4 din contract prevedea că „neplata la termen a două rate succesive va avea drept efect desființarea de drept a prezentului contract, pierderea garanției de către cumpărător și reținerea de către vânzător a dobânzilor și penalităților scadente la data desființării contractului”. Or, reținerea dobânzilor de către vânzătorul AVAS nu putea să reprezinte decât refuzul de a restitui orice fel de dobânzi erau produse de sumele de bani achitate până în acel moment de către cumpărătorul de acțiuni. De acord cu plata penalităților scadente pentru obligațiile îndeplinite cu întârziere, dar niciun articol din contract nu obligă cumpărătorul să plătească și dobânzile. Se observă că toate articolele care fac referire la penalități arată: clauzele 5.7.2 și 5.7.4 din contract au introdus clauza penală, respectiv pactul comisoriu pentru neplata la scadență a ratelor contractuale. Astfel, art. 5.7.2 prevede că „în caz de neplată a unei rate la scadență, cumpărătorul va plăti vânzătorului, pe perioada dintre data scadenței și data plății efective, o penalitate de 0,3% din valoarea ratei neachitate, pentru fiecare zi de întârziere”. Or, a acorda și dobânzile, pe lângă penalități, la